

Prof. Dr. Szabó Máté
ombudsman részére

Tisztelt Országgyűlési Biztos Úr!

Örömmel értesültem róla, hogy vizsgálat alá kívánja vonni az autisták oktatásával kapcsolatos magyarországi viszonyokat. Egyszersmind elkeserítene, ha ez a vizsgálódás valóban *kizárólag* az oktatásügy területét érintené.

Mi, *ma már fiatal felnőtt autistákat* nevelő szülők, mióta csak bekerültek gyermekeink a „társadalmi gondoskodás” rendszerébe, kezdettől fogva azt tapasztaljuk, hogy saját vérünkkel-verejtékünkkel kell létrehozunk – pontosabban: az állami-önkormányzati szervektől kiereszkolnunk – a gyermekeink aktuális életkorának megfelelő ellátási formákat. Mindezek után szoktak elkezdni vitatkozni az érdekvédők: megfelel-e a jogszabályi és egyéb követelményeknek a *létező* ellátás rendszere?

Szeretnénk megérni, hogy egyszer *időben* hangot kap az is, ami az állami-önkormányzati ellátás rendszeréből aktuálisan teljesen hiányzik. Az oktatás, szerencsére, már nem ilyen.

Ma **a közoktatásból hamarosan – relatíve: tömegesen – kikerülő autisták** további sorsa a legbizonytalanabb. Gyakorlatilag a szó legszorosabb értelmében: **kilátástalan.**

A mi gyerekeinknek eddig soha, semmi nem *járt* ugyanúgy magától értetődően – a törvény *betűje* szerint garantáltan –, mint akár az egészséges, akár a „tradicionális” fogyatékosokban szenvedő gyerekeknek.

Szerencsénkre – és még inkább: az autisták oktatása, nevelése iránt elkötelezett helyi gyógypedagógus szakemberek áldozatkészségének köszönhetően – nálunk, Kecskeméten, az országos átlagnál jobb volt talán *eddig* az autisták ellátása.

Mert **egyáltalán** volt valamiféle speciális ellátás részükre. Az oktatás-nevelés specifikumait tekintve azonban ez az ellátás számos kívánnivalót hagyott maga után az elmúlt 15 évben. A szegregációra berendezkedett oktatás nem volt képes pl. az *integrációra legalább részben képes* autisták számára megteremteni a normális gyerekközösségekben való minimális tapasztalatszerzés lehetőségeit sem. Ezért most, amikor – további autistaspecifikus ellátási forma híján – kikerülnek az iskolában megszokott védőbúra alól, képtelenek az új környezetben helytállni.

Saját, most 20 éves gyermekem, aki „szerencsére” még mindig annak az iskolának a védőszárnyai alatt létezhet – most éppen szakiskolai képzés címén –, amelyikbe 6 éves kora óta jár (ha ez nem lenne – *helyben* semmi más nem lenne számára!), saját tanárai szerint is többre vihette volna, ha kezdettől fogva integrált nevelésben részesül, persze: megfelelően befogadó környezetben, ún. kis létszámú osztályban.

Ehhez képest: ma cselekvőképtelen, gondnokságra szoruló, 100%-os rokkant ember.

Egy hozzá hasonló korú és képességű csoporttársa pár évvel ezelőtt, Budapestre költözvén, kiválóan vette a nem autistaspecifikus oktatás akadályait. Szülei reményei szerint kitanul valami adottságainak, képességeinek megfelelő szakmát is, dolgozni jár majd, ahol kapcsolatokat teremthet, magyarul: spontán módon tapasztalhatja meg, hogy fontos a léte, a tevékenysége.

Az én „kisfiam” számára, mióta kamaszodni kezdett – bár korábban sosem volt szükségünk autizmusából adódóan gyógyszeres kezelésre –, antipszichotikumok és antidepresszívumok igyekeznek oldani a kortárskapcsolatoktól való elzártsága miatt érzett, olykor drasztikus kimenetelű agresszióban megnyilvánuló frusztrációérzetet.

Jóllehet: normális (104-es) IQ-jú, szuperérzékeny, és semmire nem vágyik jobban, mint barátira, barátnőre. Eddigi iskolai nevelése azonban *leginkább* ezektől zárta el. Az elmúlt tanévben sikerült kiharcolnom: legalább hetente egyszer áthordják – egy-két másik, erre alkalmasnak ítélt gyerekkel együtt – informatika- és drámapedagógia órára az enyhe fokban értelmi fogyatékos „kisegítő” iskolások közé.

Két éve ugyanis kizárólag *nem beszélő* (verbálisan egyáltalán nem kommunikáló) autisták között kellett töltse mindennapjait. Így adódott: belőlük lehetett szervezni a *törvény betűjének eleget tevő*, szakiskolai címkével ellátható iskolai csoportot. (Mindazonáltal: hálám és tisztelem az általános iskola igazgatójáé, amiért ezt is kiverekedte számunkra a helyi önkormányzatnál. Ennek híján fiam – csakúgy, mint csoporttársai – teljesen ellátatlan lenne, 100 ezer lakosú, megyei jogú városunkban.)

Amely helyzetben az a legabszurdabb, hogy az én fiam egyik legfőbb jellemzője a szóbeli és írásbeli – autizmusára jellemző sajátosságokkal bíró – önkifejezésben megnyilvánuló *kínos* pontosság.

Hat éves korában – nem sokkal az után, hogy szobatiszta lett, és kimondta az első szót –, egy hét alatt megtanult írni-olvasni, s elkezdett a számítógépen maga által illusztrált „verseket” és „meséket” írni. Egyik-másik zsenije – természetesen mindenekeelőtt kuriozitása miatt – szélesebb publicitást is kapott:

<http://www.kincses.hu/13-kiskincses.pdf>

Visszakanyarodva bevezető gondolatomhoz: a szóban forgó fogyatékoscsoport, az autisták – egyébiránt *a törvény betűi által garantált* – **kötelező közoktatásának** minimális feltételeit sok helyütt maguknak a szülőknek és az adott helyzetben kétszeresen is kiszolgáltató (munkaadójuk jóindulatától is nagyban függő) gyógypedagógusoknak kellett kiharcolniuk.

Viszont: **sajnos** a *közoktatási törvény* legkörmönfontabb értelmezése sem terjedhet tovább, mint hogy az autizmussal élő fogyatékosokat – ilyen-olyan alibiképzés címszója alatt – 24 éves korukig úgymond’ a rendszerben tartsák.

Egyes, jóindulatú jogszabály-értelmezések szerint ez a korhatár a 26. év; nálunk kifejezetten szükség van erre az *értelmezésre*: a fiam iskolájába – egyébként ugyancsak 6 éves kora óta – jár egy *már most 24. éven felüli autista* „gyerek” is.

Sem neki, sem az én fiainak, sem az utánuk következő generációnak esélye sincs arra, hogy a helyi közoktatás (gyógypedagógia) – differenciáltságát tekintve mégoly hiányos – autistaspecifikus ellátása után *bármiféle napközbeni ellátásra* pályázzon.

Elképesztő történetekkel tudnék szolgálni arra nézvést, hogyan-miért válik egyik-másik, tizenéven át a mi iskolánkban fejlesztett (és ott jól működött) autista gyerek pszichiátriai „elfekvők” bentlakójává. Sajnos, az autisták speciális problémáinak kezelésében – az igazán elkötelezett szakemberek szűk csoportján túl – még az érintett szülők is sokkal inkább járatosak, mint a gyermekeik sorsáról döntő szakmapolitikusok.

Nekünk, felnőtt autistákat nevelő szülőknek minden percünket az felhőzi be: ***mi lesz a gyermekeinkkel, ha mi meghalunk?***

Még a 3-4-5 millió forintos beugrót kérő, „*életfogytiglani gondoskodást*” kínáló lakóotthonok is egyre-másra csődölnek be, az államilag finanszírozottak között pedig egy sincs, amelyik autisták specifikus ellátását ígérné, vagy vállalná. Nehéz diók is a mi fiaink: *tizenéven át autistának(!) nevelték őket*, ennek a – más fogyatékosokétól is nagyban eltérő – speciális bánásmódnak a legcsekélyebb folytatási esélye nélkül...

Kérem Önt ennek a helyzetnek a politikai-gazdasági-pedagógiai-egészségügyi-szociális feloldását célzó útmutatásra...

A 2007. évi 105. sz. Magyar Közlönyben jelent meg például – sokunk örömeire – a 1062/2007. (VIII. 7.) kormányhatározat az új Országos Fogyatékosügyi Program végrehajtásának 2007–2010. évekre vonatkozó középtávú intézkedési tervéről (Ennek melléklete a tulajdonképpeni terv.) Idézem:

„IV. A rehabilitációval kapcsolatos célok

3. Elő kell készíteni az autizmussal élő személyek komplex (foglalkozási, szociális és pedagógiai) rehabilitációjára, valamint az autizmus diagnosztizálására alkalmas intézményrendszer koncepcióját.

Felelős:

*szociális és munkaügyi miniszter
oktatási és kulturális miniszter
egészségügyi miniszter*

Határidő:

2008. július 31.”

Szíveskedjék továbbítani kérdésemet az illetékes fórumok, hivatalok számára: **milyen felméréseket végeztek, és abból milyen következtetéseket vontak le, de leginkább: milyen megoldásokat dolgoztak ki az autisták ellátására, a kormányhatározat célkitűzéseivel összhangban?**

Végtelenül bonyolult, sokrétű problémahalmazba (mondhatni: darázfészekbe) nyúlt, kedves Országgyűlési Biztos Úr, amikor – esetleg tényleg „csak” – az autisták oktatási helyzetének vizsgálatát tűzte célul.

Mert már önmagában a tanköteles korú autisták ellátásának kérdésköre sem mentes egészségügyi és szociális vonatkozásoktól.

Tisztelettel adózva eddigi tevékenységének – külön köszönetet mondva minapi, a gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos jogszabályváltozással összefüggő megnyilvánulásáért („*Megengedhetetlen, hogy az állam a támogatási rendszer korrekcióit éppen a legrászorultabbak rovására hajtsa végre*”) –, nagyszabású vállalkozásához, **mindannyiunk érdekében**, sok sikert kívánok!

Szerény eszközeimmel – amennyiben Ön vagy munkatársai igényt tartanak erre – természetesen a továbbiakban is mindent megteszek azért, hogy az autisták magyarországi helyzetét nehezítő, *jogszabályi eredetű* anomáliák feltérképezők legyenek.

Üdvözlettel:

Szabó Klára
6044 Kecskemét, xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
Telefon: 76/xxxxxx
Mobil: xxxxxxxx
E-mail: xxxxxxxx